

УДК: 811.161.2'367

DOI: [https://doi.org/10.17721/um/54\(2024\).96-120](https://doi.org/10.17721/um/54(2024).96-120)

Наталія ТОРЧИНСЬКА, канд. філол. наук, доц.

ORCID ID: 0000-0001-6182-0027

e-mail: torchynskan@khmnu.edu.ua

Хмельницький національний університет, Хмельницький, Україна

Михайло ТОРЧИНСЬКИЙ, д-р філол. наук, проф.

ORCID ID: 0000-0001-5268-0237

e-mail: torchynskyim@khmnu.edu.ua

Хмельницький національний університет, Хмельницький, Україна

СТРУКТУРНІ І ФУНКЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ПАРЦЕЛЬОВАНИХ КОНСТРУКЦІЙ (НА МАТЕРІАЛІ ПОЕЗІЙ АНАТОЛІЯ МОЙСІЄНКА)

Вступ. Парцельовані конструкції кваліфікуються як особливі стилістичні фігури, у яких частини єдиного речення інтонаційно або пунктуаційно розмежовуються на самостійні речення. Основне висловлювання вважається базовою частиною, а парцелятом – одна або кілька виокремлених компонентів, що функціонують як окремі синтаксичні одиниці, проте перебувають у повній залежності від головної структури і за змістом, і за синтаксичними функціями.

Основними вважаються змістопідсилювальна й ритмомелодійна функції парцельованих конструкцій, які використовуються насамперед для підсилення їхньої смислової ваги.

Методи. Для з'ясування структурних і функційних особливостей парцельованих конструкцій, засвідчених у поетичних творах Анатолія Мойсієнка, використано такі методи, як лінгвостилістичний аналіз (визначаються закономірності функціонування мови в різних сферах спілкування), прагматичний метод (виявляються внутрішні закономірності, яким підкорюється вибір та вживання лексичної одиниці в типізованій ситуації спілкування), контекстологічний метод (аналізується семантика мовних одиниць у єдності з їхнім оточенням (мікроконтекстом і макроконтекстом), що дає змогу встановити значення досліджуваного елемента тексту), дискурсивний аналіз (характеризується комунікативна подія, ситуація, що інтегрує текст, з іншими її складниками, зокрема з обставинами, часом, простором, когнітивними і психологічними чинниками), інтен-аналіз

(виявляються актуальні наміри (інтенції) учасників спілкування за особливостями їхнього мовлення, комунікативної поведінки).

Результати. Запропоновано парцельовані конструкції поділяти на дві групи: 1) парцельовані речення, коли парцелятами є частини складних речень – складносурядних, складнопідрядних, складних безсполучникових і складних ускладнених; 2) парцельовані члени речення – підмети, присудки, додатки, означення й обставини. Парцелювання зумовлюється як особливостями ритмомелодіювання поезії, так і потребою конкретизувати особливості зображених подій, насамперед підкресливши їхню смислову вагу.

Висновки. У поетичних творах Анатолія Мойсієнка парцеляція є важливим стилетвірним засобом. Активно побутують у ролі парцелятивів частини складносурядних і складнопідрядних речень, парцельовані присудки і обставини способу дії, а також комбіновані конструкції, де поєднуються різні типи парцеляції.

Ключові слова: парцеляція, базова частина, парцелят, структура, функціонування, стилістично-виражальні можливості.

Вступ

На межі ХХ–ХХІ ст. значного поширення набувають дослідження, спрямовані на вивчення лінгвостилістичних особливостей художніх текстів. “Семантика мовних знаків розкривається тільки у вживанні, в реальному часопросторовому функціонуванні мови, тому й додаткові стилістичні відтінки, конотації, значеннєві обертони, що ними вирізняються мовні знаки, становлять відкриту систему, детерміновану культурно-освітнім рівнем мовців, носіїв мови. Що глибше пізнання мови в аспекті функціонування, реального вживання мовних одиниць, то глибші й детальніші класифікації системних явищ, виявлення нових засобів вираження для оформлення нових понять і суджень” [Єрмоленко, 2017, с. 25].

Найкращим матеріалом для характеристики, аналізу й висновків щодо функціонування тих чи інших одиниць мовлення є художній текст як витвір мистецтва, який насамперед має значну естетичну цінність, що виражається наявністю багатьох художніх засобів, із-поміж яких епітети, порівняння, метафори, алегорії, рефрени, гіперболи, літоти, іронії, риторичні запитання

та звертання, номінативні речення, приєднувальні і парцельовані конструкції, які підсилюють вплив на читача. Саме набір тих чи інших лінгвостилістичних засобів у палітрі художнього твору дозволяє впізнати ідіостиль письменника, оцінити його з погляду інтенції та комунікативно-прагматичного підходу.

Поетичний доробок А. Мойсієнка постійно привертав увагу мовознавців, літературознавців, перекладознавців. Зокрема, з лінгвістичного погляду проаналізовано і звуко символізм поезій (В. Берковець), і семантико-стилістичні особливості порівнянь (О. Мацько), і категорії темпоральності (В. Коломийцева), і неологізми (Г. Вокальчук і Є. Вокальчук, В. Філінюк), і функціонування метафор (А. Білозуб) та інші особливості поетичного мовлення автора¹. Наприклад, В. Кузьменко розглянув постичний доробок Анатолія Мойсієнка як своєрідний витвір мистецтва, зауваживши, що “серед канонічних форм, які розробляє сучасний майстер, не тільки сонет, а й рондель, газель, тріолет, октава, рубаї, хоку і навіть вінок сонетів “Я подем йду. Торкаю сонця віть”. Опанувати таку дивовижну за формою річ, правила написання якої були вироблені італійськими митцями ще в XIII ст., під силу далеко не кожному сонетяреві” [Кузьменко, 2009, с. 106]. Окремо дослідник виділяє шахопоезію А. Мойсієнка, зазначивши, що Анатолій Кирилович працює в різних галузях мовознавства, літературознавства,

¹ Див.: Берковець, В. (2013). Звуко символізм у поезії Анатолія Мойсієнка. *Наукові записки*. Серія: Філологічні науки (мовознавство). РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 117, 35–39; Мацько, О. (2013). Семантико-стилістичні особливості порівнянь у поезіях Анатолія Мойсієнка. *Наукові записки*. Серія: Філологічні науки (мовознавство), РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 117, 44–47; Коломийцева, В. (2013). Час як минуще й вічне в поетичному світі А. Мойсієнка. *Наукові записки*. Серія: Філологічні науки (мовознавство). РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 117, 39–44; Вокальчук, Г., Вокальчук, Є. (2013). Неологія Анатолія Мойсієнка на тлі словотворчої практики поетів XX–XXI століть. *Наукові записки*. Серія: Філологічні науки (мовознавство), РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 117, 21–26; Філінюк, В. (2015). Лінгвопоетика оказіоналізмів у творах Анатолія Мойсієнка. *Українське мовознавство*, 45(1), 409–414; Білозуб, А. (2006). Метафора у художньо-поетичному мовленні Анатолія Мойсієнка. *Лінгвістичні студії*, 14, 181–184.

поезії та перекладу, поаяк “науковець живе в поетові, а поет збурує вченого” [Кузьменко, 2009, с. 106].

На особливостях поетики пейзажної лірики у творчості А. Мойсієнка зосередила увагу Г. Осіпчук, яка наголосила на багатьох авторських новаторських ідеях під час змалювання природи, до яких віднесла змінену форму вірша, поглиблене змістове навантаження поезій, новітні засоби вираження, відображення особистісного ставлення до художніх образів, змальованих у творах, тощо [Осіпчук, 2020].

Також оригінальність поезії та світобачення поета схарактеризував О. Строкаль, який, поряд зі звичайними кольоративами, проаналізував індивідуально-авторські неолексеми на позначення кольорів, зауваживши, що “всесвіт ліричного героя більше синьо-блакитно-золотаво-чорний, ніж традиційний білий і чорний, оскільки це світ щастя й смутку, відтінків і півтонів, світ, який важко убгати в традиційне біло-чорне полотно” [Строкаль, 2018, с. 35].

До того ж, варто зауважити, що об’єктом вивчення ставав і науковий мовосвіт А. Мойсієнка. Так, Н. Бойко, досліджуючи наукові тексти Анатолія Кириловича “з позицій антропоцентризму, текстоцентризму, з урахуванням структури текстових категорій, засобів їхньої об’єктивзації, чинників актуалізації авторських доміантних констант”, з’ясувала, “що до доміантних рис наукового мовосвіту автора належить лінгвостилістична інтерпретація аперцепційної системи Шевченкового вірша, художнє осмислення мовосвітів символу й онімного слова, світу поетики й динаміки текстових структур, світу інтертекстуальності поетичного тексту” [Бойко, 2023, с. 73].

Отже, ідіостиль поета, здавалося б, повністю досліджений, проте є лакуни, які варто заповнити. Це, зокрема, структурні і функційні особливості парцелятив у поетичному мовленні А. Мойсієнка, які посідають значне місце у структурі тексту, що й зумовлює актуальність теми нашої розвідки.

Мета дослідження – схарактеризувати структурні та функційні особливості парцельованих конструкцій, виокремлених зі збірок А. Мойсієнка “Зелен-кущ на кам’янім узбіччі” (М–22), “Леза

зел. Книга верлібрів” (М–16), “Синьоліт ліхтарів синьоїрій. Книга сонетів. Зі студій про сонет” (М–18).

Окреслену мету можна реалізувати розв’язанням таких *завдань*: 1) шляхом суцільної вибірки виділити всі парцеляти, зафіксовані у збірках; 2) визначити структурні типи парцельованих конструкцій в ідіостилі поета; 3) з’ясувати функції парцелятив у художньому мовленні.

Методи

Для з’ясування структурних і функційних особливостей парцельованих конструкцій, засвідчених у поетичних творах Анатолія Мойсієнка, використано такі методи, як *лінгвостилістичний аналіз* (визначаються закономірності функціонування мови в різних сферах спілкування), *прагматичний метод* (виявляються внутрішні закономірності, яким підкорюється вибір і вживання лексичної одиниці в типізованій ситуації спілкування), *контекстологічний метод* (аналізується семантика мовних одиниць у єдності з їхнім оточенням (мікроконтекстом і макроконтекстом), що дає змогу встановити значення досліджуваного елемента тексту), *дискурсивний аналіз* (характеризується комунікативна подія, ситуація, що інтегрує текст, з іншими її складниками, зокрема з обставинами, часом, простором, когнітивними і психологічними чинниками), *інтен-аналіз* (виявляються актуальні наміри (інтенції) учасників спілкування за особливостями їхнього мовлення, комунікативної поведінки).

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Дотепер мовознавці продовжують з’ясовувати сутність понять ‘парцеляція’ і ‘приєднання’, виявляти спільне / відмінне / тотожне, оскільки це досить поширені стилістичні фігури, які функціонують у художньому мовленні, надаючи йому різноманітних смислових і стилістично-емоційних відтінків.

У процесі такого аналізу науковці часто відштовхуються від дефініцій, узагальнених в енциклопедії “Українська мова”. “Парцеляція – спосіб мовленнєвого оформлення єдиної синтаксичної одиниці – речення з кількома комунікативними

одинами – фразами. До опорного речення після розділової паузи додається одна або кілька інтонаційно-сміслових одиниць, що разом з першим передають зміст одного висловлювання. Парцеляція дає змогу, виділяючи певну частину речення у відносно самостійну комунікативну одиницю, підкреслювати її змістову значущість, актуалізувати й посилювати її інформативну місткість, експресивну виразність, а також розвантажувати смислову і граматичну структуру вихідного речення” [Українська мова, 2004, с. 461].

Приєднування (приєднувальний зв’язок) тлумачиться як “різновид синтаксичного зв’язку, співвідношення двох синтаксичних одиниць на основі семантико-граматичної незалежності однієї з них (опорного речення) та смислового і граматичного тяжіння до неї іншої (приєднувальної конструкції). Остання є синтаксично зміщеною частиною простого або складного речення чи цілим реченням і передає додаткове повідомлення, зауваження, пояснення” [Українська мова, 2004, с. 523].

В енциклопедії нижче зазначено, що “на відміну від парцеляції як явища мовленнєвого, тобто факту комунікативного синтаксису, приєднувальний зв’язок виступає синтаксичним явищем мови як системи” [Українська мова, 2004, с. 523].

Зважаючи на відсутність однозначного підходу до трактування вищезгаданих понять, зацентруємо увагу на інших розвідках, де розглянуто синтаксеми, які кваліфікують як парцельовані. Зокрема, парцеляція як граматичне явище, що переходить із розмовної мови в літературну і займає свою нішу в синтаксичній структурі речення, стала об’єктом вивчення О. Станіслав, яка проаналізувала проблему кваліфікації парцельованих конструкцій у діячності й окреслила перспективу наступних досліджень у цьому напрямі, наголосивши, зокрема, на відсутності даних щодо частотності вживання різних видів парцельованих структур та необхідності проаналізувати функціонування парцеляції у текстах різних жанрів і визначити їхні стилістичні можливості [Станіслав, 2012, с. 380].

В. Ачилова означила парцеляцію як стилістично маркований прийом організації тексту, відмежувала парцельований компонент простого речення від неповного речення, словаречення чи сегментованої конструкції (називного теми). “Для позначення першого складника парцельованої конструкції в мовознавчій літературі вживаються різні терміни: базова частина, базова структура, базова конструкція, вихідне речення, опорне речення тощо. Другий складник конструкції називають парцельованим компонентом, парцелятом” [Ачилова, 2011, с. 28].

Парцелювання синтаксичних конструкцій стало ознакою насамперед поетичного мовлення, де членування речення на окремі відрізки з допомогою крапок увиразнює зміст, індивідуалізує його, надає різних лексико-семантичних відтінків, так створюючи індивідуально-авторський стиль. Ці та багато інших аспектів і зумовили інтерес до вивчення особливостей функціонування парцельованих конструкцій на матеріалі поетичних творів. Наприклад, Т. Шевченко описала особливості парцеляції в поетичному мовленні другої половини ХХ ст., обравши для цього поезії Ліни Костенко, Ірини Жиленко, Івана Драча, Миколи Вінграновського, у яких “поєднуються й диференціюються індивідуально-авторські модифікації та трансформації речень, що створюють нові, несподівані експресивно-асоціативні варіації” [Шевченко, 2007, с. 1]. Лише на матеріалі творів Л. Костенко проаналізувала парцеляцію у простих і складних реченнях У. Галів, зазначивши, що саме цей синтаксичний елемент сприяє збереженню оригінальної тональності і стилістично неповторної виразності [Галів, 2014, с. 54]. Х. Петрів сконцентрувалася на парцелятах в ідіостилі Оксани Пахльовської, зокрема проаналізувала основні типи і функції парцельованих конструкцій у поетичних, прозових та есеїстичних творах [Петрів, 2015, с. 14]. Отже, переконуємося, що саме в поетичному мовленні найбільш яскраво проявляється різноманітність парцелятивів із погляду типології і функціонування.

Що стосується градації парцельованих одиниць, то тут відсутній єдиний підхід, проте й не можна говорити про якісь суттєві відмінності.

У монографії “Синтаксичні засоби експресивізації в українському політичному дискурсі” автори зауважують, що “класифікацію парцельованих конструкцій зазвичай будують на структурних підставах, залежно від характеру парцелятивів (слово, словосполучення, речення), а також від їхньої кількості” [Вінтонів, 2018, с. 118].

Парцеляцію як “мовленнєве членування єдиного системного цілого, унаслідок чого утворюються неповні речення” кваліфікує А. Загнітко і виділяє “1) неповні парцельовані конструкції, що виражаються однорідними членами з уточнювальним, пояснювальним або іншим аспектом; 2) власне парцельовані конструкції, що становлять граматично залежні компоненти попереднього речення, один або кілька його другорядних членів, що інтонаційно оформляються як окремі речення з метою комунікативного навантаження” [Загнітко, 2009, с. 61].

Отже, проаналізовані наукові розвідки дозволяють виокремлювати парцельовані підмети, присудки, другорядні члени речення, засоби ускладнення речення (відокремлені й однорідні члени речення, вставні слова), прості (повні і неповні) і складні речення.

Ми пропонуємо двокомпонентну типологію цих синтаксичних одиниць: 1) парцельовані речення, коли парцелятами є частини складних речень – складносурядних, складнопідрядних, складних безсполучникових і складних ускладнених; 2) парцельовані члени речення – підмети, присудки, додатки, означення й обставини. Головною умовою парцеляції є структурний, смисловий та інтонаційний поділ складного або простого речення на дві частини – базову й парцельовану, а формальною ознакою є розділові знаки, переважно крапка, досить часто – три крапки, іноді – знак питання чи оклику.

Саме за такими ознаками ми й схарактеризуємо типологію, продуктивність і функції парцелятивів у поезіях А. Мойсієнка.

Результати

Як свідчать дані нашого дослідження, одним із більш продуктивних різновидів парцеляції є відмежування від базової частини парцельованої частини складного речення, особливо

складносурядного, рідше – складнопідрядного, епізодично – частини складного безсполучникового речення. Аналізуючи різножанрові твори О. Пахльовської, Х. Петрів теж зазначала, що домінуючим типом парцелятивів є складні речення – за визначенням авторки – “розчленовані складносурядні, складнопідрядні, а також безсполучникові конструкції, з допомогою яких письменниця виділяє більш вагомні думки, підсилює їхню значущість” [Петрів, 2015, с. 128–129].

Безумовно, парцеляція слугує для увиразнення змісту такої конструкції, підкреслення її вагомості, однак у різних типах парцелятивів – частин складних речень – така роль не є рівнозначною, вона залежить від типу зв’язку (сполучникового сурядного й підрядного, безсполучникового одно- чи різнотипного), а в першому випадку – і від конкретно вжитого сполучника, зрештою – і тих відношень, які виникають між базовим й парцельованим компонентом.

Особливо це простежується у розділених парцеляцією частинах складносурядного речення з єднальним сполучником *і*.

Переважно рівноправними є базова й парцельована частини, коли простежується **одночасність** описаних подій: *В зеленім полум’ї веранди Вже догоряє дня бурштин. І сонце, наче Алладин, В густім міжвітті винограду* (М–22, с. 24); *Кажан над садом голубим шуга. І білять хату яблуні в саду* (М–22, с. 49). Однак якщо базова частина є усіченою (на письмі це фіксується трикрапкою), то смислова вага другого компонента зростає: *Сад стоїть... І я в нім одинак* (М–22, с. 145); *А на городах осінь мріє... І невідквітної краси Земля щедротами зоріє* *Понад десницею Десни* (М–22, 186). Смислова вага парцелята зростає й тоді, коли фіксується нагромадження сполучників (навіть якщо не всі вони стосується другого компонента): *Лунання з усіх гонів степових, І за відром відро з криничних ходів. І закипа земля на кожнім кроці* (М–22, с. 182); *Сова у ніч – самотнім стражем... І сум туманом огорта. І серпень нам про осінь каже, І наші нам болять літа* (М–18, с. 17). Зазначимо, що тут і далі ми не зберігаємо авторський поділ

поезій на рядки, який, звичайно, важливий, проте практично не впливає на виокремлення парцельованих конструкцій.

Подібною є і семантика **перелічування**, яка багато в чому подібна до попередніх, тому й немає вагомого виокремлення цілісних структур: *За тінню тінь, за білою – багряна. І чорна смуту навів мені...* (М–22, с. 93); *Вже і зерен не знайти. І летять в усі боки Снігурі, немов сніжки* (М–22, с. 202), і збільшується смислова вага парцелятивів після усіченої базової частини: *І зрозуміти важко в синім літі Той жовтень щасний і травневий грім... І небо, зачароване від світла, Стояло в ореолі золотім* (М–22, с. 157); *Ліси, переліски... І ниви Аж ген несуть свій стан тугий...* (М–22, с. 186), яка посилюється завдяки нагромадженню сурядних сполучників: *Періцив лото дощ Над Миколаївським. І наді мною дощ... І дзвонів проливна многоголось... І в серці щось...* (М–22, с. 41); *Ще лижі лижуть ложе кучугур, Але снігур принишк... І в дюнах снігових принишкла білизна, мов юний гріх. І юний сміх Привільно котиться між кучугур...* (М–22, с. 151).

Менш поширена парцеляція частин складносурядних речень, між якими простежуються **причиново-наслідкові відношення** або **послідовність зображених подій**. Водночас зазначимо, що в таких випадках смислове забарвлення парцелятивів зростає, як у першому випадку: *Вже я не той, і ти уже не ти. І поміж нами стало безгоміння...* (М–22, с. 153); *Лиш радісний галас поскрізь вороння. І – тиша німа... І ледь чується музика* (М–22, с. 171), причому другий зразок – яскравий приклад уміло підібраної антитези, яка надовго залишається в пам'яті читачів (як додаток до підсилення емоцій – усічене речення і повторення сполучника).

Аналогічна ситуація і в реченнях, де можна визначити часову послідовність: *Тільки мить одна, мить-хвилиночка. І як сон усе, темна ніченька* (М–22, с. 29); *На ранок Море стихло. І перші промені сонця Вже ніжили Нерозчесене після штормового вітру Волосся прибережних пальм* (М–16, с. 125); Так само у виразненню думки слугують усічення й повтори сполучників, як от: *Не знісиш кпинів ситих і обмови, Душа заб'ється в лячну голосінь... І лише тиньк. І вже нема душі* (М–18, с. 34).

Не будемо заперечувати певної співзвучності сполучника *і* (як і деяких інших) та відповідних часток, зокрема однозвучної підсилювальної *і*: *Відгомонів у фресках жовтень. І вечір хилиться на вітражі Мазками теплими неону* (М–22, с. 59); *Дунання з усіх гонів степових, І за відром відро з криничних ходів. І закипа земля на кожнім кроці* (М–22, с. 182), проте кон'юнктивацийних ознак тут, на нашу думку, більше.

Використання сполучника *й*, фонетичного варіанта *і*, передусім зумовлене ритмомелодійними особливостями поезії, потребою дотримуватися відповідного віршового розміру: *Мовчить заобрій, і мовчить зоря, І я мовчу... Й нічого вже не вдію* (М–18, с. 10); *Харків спить. Не сплять лиш семафори. Й глуна ніч над Харковом не спить* (М–18, с. 67).

Малопродуктивним є і сполучник *та* (у значенні *і*), який поєднує парцельовані частини складносурядного речення переважно з перелічувальними відношеннями: *У постелі нас двоє: я і сум... Та зима у нічне вікно Зорепадями зору глипас* (М–22, с. 155); *Тільки ніч. Та квартирки холодне кліше* (М–18, с. 32).

Активно парцелюються й частини складносурядних речень із зіставно-протиставними сполучниками. Власне парцеляти практично завжди в таких конструкціях мають більшу смислову вагу, адже саме в них фіксується зміст речення, який зіставляється або протиставляється тому, про що повідомляється в базовій частині.

Традиційно зіставлення простежується в реченнях зі сполучником *а*, коли йдеться про контрастні явища: *Пізнати світові іще той сміх, Побожно ще молитися на нього. А поки – дивовижка він для всіх, Цей юний гімназист Яновський-Гоголь* (М–22, с. 102); *На синьому морі – сині хвилі, Синій вітер – у синьому небі. А в сина – голубі мрії про синє море і синє небо* (М–16, с. 135). Часто парцеляцію фіксуємо після умовно незакінченої базової частини, тобто після трикрапки: *Ще хтось не покохав... А вітер ламле лози...* (М–22, с. 58); *І туга на малиновім плечі... А ранок допивав останню сутінь* (М–22, с. 135). Також зазначимо, що в поезіях А. Мойсієнка трапляються перехідні випадки вживання *а* як сполучника, що

за своїми функційними ознаками наближається до частки: *Натомились, мамо, натомились, мамо... А вже ж і не рано, А ще ж і не пізно...* (М–22, с. 73); *Розкішні неліні Литви... А образи які і сцени на їх корі!* (М–22, с. 178).

Протиставні відношення реалізуються шляхом використання більшої кількості сполучників, насамперед *але*: *І сон мене за руку взяв Й повів туди, де небо. Але була слизька стежа – Без сонця і без тебе* (М–22, с. 15); *Наодинці З проліском і весною... Але спочатку було Листя торішнє З-під снігу* (М–16, с. 73), який для підсилення вагомості парцельованої конструкції може повторюватися: *Фонетику вітрів і синтаксис доріг Ти пізнавав, як міт. Але – нестримний біг. Але – нестримний літ* (М–22, с. 5); *Чи ж феї польові й лісовики Могли заповісти нам Навпаки – Де з сурм абсурду аж скрегоче лжа, Де куца правда ріже без ножа? Але болить душа... Але болить душа...* (М–22, с. 6).

Трапляються і сполучники *та* (у значенні *але*): *Ще на краю душі – затишишя... Та криги вже нема, нема* (М–22, с. 65); *Стали інші в ряд, мов солдати. Та стало їм раптом не по собі* (М–22, с. 88), *проте*: *В наш кожен дім вповза чужинська мова, Німецька пісня никне і німецьке слово. Проте – все буде так, як і раніше: Злорадять вороги, а друзі пишуть* (М–22, 172); *Усе, що цвіте, має свій шлях. Проте, як бути нам, ніхто не зна* (М–16, с. 252), а також *а*, коли наявне протиставлення: *Перечекать зібрався, аж принишк До холоду соборного... А з ніш Пливло тепло шортке Мені навстріч, І ніч На мить здалася зовсім не глухою* (М–22, с. 41); *До півночі в актовім залі не згасали дебати про любов. А біля розчиненого вікна у сусідній кімнаті – Двоє закоханих...* (М–16, с. 53). Парцелятами можуть бути не лише протиставні частини складносурядних речень, а й багатокомпонентні конструкції з різними типами зв'язку, і такі випадки непоодинокі: *Вечірні ліхтарі – Мовби осінні птахи, Що тянуть голосну вервечку За обрій... Та тільки не покинути їм ніколи Цієї землі, Бо власним світлом прип'яті до неї* (М–16, с. 8), *Від довір'я, яке скінчилося, від довір'я, що має скінчитися, пісні забивають мені вуха. Але щойно пробуджене квітнєве плесо, що сягає*

ген піднебесся, сповнює мене безмежної свіжості (М–16, с. 268), де засобами ускладнення є частини складнопідрядних речень з підрядними відповідно обставинним причини та присубстантивно-атрибутивним.

Одиничними випадками представлені парцельовані частини складносурядних речень із **розділовими та приєднувальними відношеннями**. У першому випадку зафіксовано лише сполучник *чи*: *І небо чорнохмарно утилось Звучанням великоднім, велемовним. Чи так мені здалось* (М–22, с. 41); *Може, в неї зуб болить? Чи голівка розболілась?* (М–22, с. 203), частково уподібнений до питальної частки. Приєднувальні сполучники вживаються після трикрапки, що трохи підвищує смислове навантаження парцельованих компонентів: *До хати не кличе ні пес, ані див... Та й хати нема вже – лиш білі сніги* (М–18, с. 27); *Гірчить долиново лиш зірка з юги... Та як же ступить хоч півкроку?.. Сніги...* (М–18, с. 27).

Ми наводили вище приклади парцеляції двох частин складносурядного речення (зрештою, такі зразки наявні і в складнопідрядних реченнях, і в синтаксичних конструкціях із сурядністю та підрядністю тощо, про що мова йтиме далі). Однак у поезіях А. Мойсієнка є ще один тип парцеляції, умовно названий нами **парцельовані комплекси** (В. Ачилова назвала їх ланцюжками парцелятів [Ачилова, 2011, с. 28]), коли значний фрагмент віршового тексту складається з трьох і більше парцелятів (це насамперед фіксуємо у сонетах), між якими існує переважно сурядний єднальний та зіставно-протиставний зв'язок: *І в сутніє небо радість я поніс, І привітав чуттів гарячу зливу... І ні страху, ні жалоців, ні сліз, І лиш твоя безкрилість душу злила. А крила в мене теж були з вітрів, І з променів, і з музики, й надії... І не було ні злетів, ні падіння – Лише нестримність й шал гучний вгорі. Та явори, що майорінням віт Мене гукали з далей, мов лелеки... І я п'янів, і наслухав той клекіт – Такий близький і вже такий далекий...* (М–18, с. 44); *Так хочеться без ктинів і образ... А з оберемком обережних фраз Тебе стріча вже Куга клишонога – Й праворуч ні ліворуч вже незмога. Але дорога неблизька до Бога, І ти*

ідеи, сколінчивишись не раз. Нараз торкнеться пліч пересторога, Прикитинить, притамує твоїй екстаз. Й нараз уже дорога – не дорога, В п'їтьмі облоги ноги що баласт... І хтось, поштивий, мудрагель-прійдоха, Вже лагодить тобі гладенький лаз. Але дорога лиш одна до Бога. І ти ідеи. Без кпинів і образ (М–24, с. 103). У першому прикладі парцелюються три частини складносурядного речення з єднальним зв'язком, дві – із зіставно-протиставним і одна частина складнопідрядного речення з підрядним присубстантивно-атрибутивним; у другому – по три частини складносурядного речення із зіставно-протиставним та єднальним зв'язком, а також парцельована обставина способу дії.

Загалом парцеляція частин складносурядних речень у постичних творах А. Мойсієнка фіксується регулярно, особливо з єднальними та зіставно-протиставними сполучниками. Це зумовлено як ритмомелодійними потребами, так і намаганням підкреслити більшу смислову вагу парцельованого компонента (особливо чітко це простежуємо при відношеннях часової послідовності, зіставлення, протиставлення та причиново-наслідкових).

Не менш продуктивним є парцелювання підрядних частин складнопідрядних речень. Л. Топчий, аналізуючи синтаксичну будову твору М. Дочинця “Вічник. Сповідь духу”, звернула увагу на “складнопідрядні речення з парцельованими детермінантними підрядними частинами”, які вказують на різні причинові відношення та виконують інформативно-підсилювальну функцію [Топчий, 2019, с. 45]. Це ж саме ми можемо сказати про поезію А. Мойсієнка, де переважають парцельовані підрядні речення **причини**: *Троїсті музики Вітру, сонця й дощу Довго ще Будуть водити танок Довкруг нашої хати. Бо ж свято сьогодні – Зелена Тройця* (М–16, с. 70); *Гей, Хто в пустелі є, Озовися! Бо не пам'ятає Себе Ані Прадеревом, Ані звичайною липою, Ані вербою, Ані калиною Чорне дерево на білім піску* (М–16, с. 146–147), **мети**: *Будь гідним його. Аби дню, що позаду, І дню, що попереду, Не забракло Твоїє гідності* (М–16, с. 43); *І ми летім! Щоб і в літінні Земного не зректись тяжіння* (М–18, с. 43), **місця**: *Не Трахтемирів то, а доля. Де понід горами – Дніпро...*

(М–18, с. 26); *Дихнуло весною, Десною... Де цвіт І світ яблуневий – чого б ще хотів?! – З чернігівських весен й садів* (М–18, с. 75), а також присубстантивно-атрибутивні: *Надколото платівка... Якій уже ніколи не звучати Власним голосом* (М–16, с. 79); *Білий рояль І чорна галка... Котру ніколи не обтяжувала боязнь Лишатись у такім товаристві Білою вороною* (М–16, с. 128) і порівняльні: *Вона у думках буйнокрилих Росою вранці не опала... Мов струни голосні цимбалів, У серці пісня задзвеніла* (М–22, с. 169); *На мові чебреців звучить мотив ранковий ... Як ув оркестрі Поля Мореа* (М–18, с. 106).

Рідше спостерігаємо парцеляцію підрядних частин **допустових**: *Матусі він напише у листі: Театр – єдина втіха, сміх – де горе... Хоч і сміяться над собою сором...* (М–22, с. 102); *Живи ж спокійно, воле, у своїм ярмі, Тягай плуги і тіт свій лий на пана. Хоч і не відаєш, яка то річ – пошана* (М–18, с. 133), **умови**: *І все сказано про маестро. ...Якби не загроза Наступного ходу Лишитись поетом* (М–16, с. 246); *Згадалось, тут моряк ледь не шугнув під лід... Якби не дітлахів непогамовна варта* (М–18, с. 171), **міри і ступеня**: *Зимової траси кришталь... Аж стала сторчмасто луна...* (М–22, с. 108); *А Майстер Все працював і працював... Аж захопило віддих...* (М–16, с. 146), **супровідними**: *Осовіли сови на узліссі... Що вже про людей у лісі тім...* (М–18, с. 100).

Парцелюватися можуть і дві підрядні частини: *І троянському коневі В зуби Не дивляться... Бо лише згодом Дізнаються, Що він Троянський* (М–16, с. 222); *Святиться день твій в сяєві Дніпровім, В моєму слові і в моїй годині... Де Мавки чарівні та чорноброві Ув оркестровім святі при калині, Де в синіх травнях ломикамні дивні Народжуються з гордої любові* (М–18, с. 102), і більше: *Але, друже, зажди. Бо спеклися вуста, Бо знімили вуста, не допивши набгом, Провалились зіниці у ніч напролом, Покотилася доля Чумацьким Шляхом, Як війнуло над Прип'яттю ...* (М–18, с. 13); *Із вродливого дерева, із вродливої крони Та й напитися дзбаном у півнеба у березні, Та й зніміти потому на тисячі літ... Аби чутно було крізь німоту одвічну, Як і очі, і душу чиюсь омиває березовий сік Із*

вродливого дерева, із вродливої крони, Як згусає вино, не розбавлене йотою заздри, Як гірчить хлорофіл, не розмитий кислотним дощем... (М–24, с. 13).

Підсумовуючи, зазначимо, що парцеляція підрядних частин складнопідрядних речень завжди спрямована на актуалізацію їхнього змісту, причому немає значення, який тип синтаксичних відношень спостерігаємо між базовим компонентом і парцелятом. Як свідчать наведені вище приклади, певним чином підвищує смислову вагу останнього його залежність від усіченої частини, що загалом характерно для поезій Анатолія Кириловича.

Ми виділили й декілька парцельованих структур, які кваліфікували як частини складних безсполучникових речень переважно з однотипним зв'язком (перед обмежувально-видільними частками *лише, тільки* можна підставити єднальний сполучник *і*). Саме ці частки зумовили звернення посиленої уваги на другий компонент, тим паче, що парцеляція традиційно стосується усічених структур: *І з ними й ми зніміли вже самі... Лише мотив громів, лише мотив громів...* (М–22, с. 116); *Білим птахом театр той південний Промайне ще у згаді не раз... Тільки я в цім суєтнім щоденні, Може, більше не стріну вже Вас* (М–22, с. 150). Немає однозначності у виокремленні синтаксичних відношень між базовою частиною і парцелятом, однак більше підстав вважати їх причиново-наслідковими. Інші типи безсполучникового зв'язку трапляються епізодично, як-от: *Три дими – до хмар аж. Четвертий – ще вище* (М–22, с. 92) – зіставно-протиставний.

Отже, для ідіостилю А. Мойсієнка найбільш продуктивним типом парцелятив-речень є частини складносурядних речень з єднальним і зіставно-протиставним зв'язками та частини складнопідрядних речень із підрядними причини, мети, місця, присубстантивно-атрибутивними і порівняльними.

Розгляд парцельованих членів речення розпочнемо із присудків, які справедливо вважаються найбільш вагомими у структурі простого речення. Загалом будь-який парцелят змушує читача звернути на нього увагу, а особливо парцельовані предикати, які підсилюють переживання; крім того, однорідні

предикатні синтаксеми вказують на драматизм зображених подій [Петрів, 2015, с. 127–128].

Зазвичай парцелюється один присудок: *Я й сам вагою вхмарених небес До болю стиснутий. І зверхньо так поглянув На сонце, і на світло, і на день...* (М–18, с. 51); *Та жінка, ніби найрідніша гостя, Пішла від мене, зранивши мій світ. І лиш одну мені лишила втіху – І досі згадувать у літі золотім Те небо, зачароване від світла, І жовтень щасний той, і той травневий грім* (М–22, с. 157).

Традиційно парцельованому присудку може передувати усічена частина простого речення: *Фужер На моєму столі... Паном пихатим попльовував через губу коктейлем заморським, Шампаном...* (М–16, с. 111); *Чорне дерево на білім піску... Впало* (М–16, с. 144).

Характерною особливістю поезій Анатолія Кириловича є особливе оформлення парцеляції у вигляді усічення базової частини, однак після трьох крапок далі текст продовжується з малої літери: *Віддаленіла посмішка... і змовкла У вечорівім небі голубім* (М–22, с. 124); *У хорі птиць час розчинивсь... і щез, тобі ж читаю вголос я Софокла* (М–18, с. 188).

Фіксуємо і парцеляцію двох і більше присудків, що підтверджує думку: однорідні члени речення увиразнюють, створюють ефект динамізму, стрімкості подій і виконують емоційно-експресивну функцію [Топчий, 2019, с. 43]: *... Я полем йду. Торкаю сонця віть І гладжу гриви шовковисті левів* (М–18, с. 124); *Мені б весло схотить і у стремено, І часу плинного не гаяти даремно, Нові й нові все цілувать уста. Прийнять на старість заповіт Христа, Потупить зір і опустить рамена, Й довіку вже нести тягар спасенний Вазжезного залізного хреста* (М–18, с. 184).

Характеризуючи парцельовані підмети, Х. Петрів вказувала, що підмет, відчленований від базової частини, додає ритмічності, а однорідні підмети створюють ланцюгову парцеляцію [Петрів, 2015, с. 127], що простежуємо і в поетичних творах А. Мойсієнка. Немає вагомих відмінностей у продуктивності парцелювання одиничних підметів: *Збулось. Усе. Навік. Нараз.*

Лиш ця дорога не збулась (М–18, с. 23); *Жінка іде. Юна жінка у чорному...* (М–18, с. 94) та однорідних структур: *Все тлінне в світі – ріки і вокзали. Пихата імпазантність, суєта...* (М–22, с. 162); *Ви мені наснилися в Варшаві. Дві свічі, ще й лампа при вікні* (М–18, с. 107), хоча таких конструкцій загалом небагато. Причиною цього є подібність до парцельованих підметів називних речень, а відмінність їх від аналізованих нами конструкцій полягає у відсутності зв'язку з попередньою частиною речення: *Старці... Жінки і діти... Силуети... Лягає тінню кожен їхній крок На це дрімотне, змучене лице планети* (М–22, с. 188); *Сміється сміх. Сумує сум. Самує Сам Саваоф... Сім самоспалень, сім спасінь...* (М–18, с. 111).

Як і серед присудків, практикується парцеляція підметів (або подібних до них називних речень) з неповнотою базової частини, після якої парцелят пишеться з малої літери: *Над синьою лампою білих снігів Похилена хвїртка... і нес пелехатий...* (М–18, с. 27); *Затим буфет, гримерка... й божевільня, дїм творчості, де кожен – пацієнт* (М–18, с. 172).

Парцелюються і другорядні члени речення, які виконують експресивно-видільну функцію [Топчий, 2019, с. 44], сприяють розкриттю глибинної семантики тексту [Петрів, 2015, с. 127–128], причому Х. Петрів стверджує, що переважають відчленовані обставини [Петрів, 2015, с. 128], з чим ми погоджуємося. Здебільшого це обставини способу дії, виражені прислівниками способу дії: *Біг... Біг... Біг... Навмання І навздогін...* (М–16, с. 215); *Сніг проліг на віки, напрямки білий сніг. Гулом сосон в морозянім небі стоїть... Громом-гомоном, громовинням – Навпрошки. Напролом – Сніг білий* (М–22, с. 76) або якісно-означальними: *І батоги зав'юг зловісні Не б'ють в обличчя прямовисно... Лише навкїсно. Лише навкїсно* (М–22, с. 7); *Кермо Немовби само по собі вже. Само* (М–22, с. 108), а також іменниками: *Там, де далеч у стигмах, Там, де тиша незрима, Тихо зойкнула рима... Крило до крила...* (М–22, с. 9); *І ти ідеш. Без кпинів і образ* (М–18, с. 103) і дієприслівниками: *Ти стих. Заблукавши у сні... чи у пісні...* (М–22, с. 120); *Паном пихатим поплювував через губу Коктейлем заморським, Шампаном...*

Забувши, нівроку... (М–16, с. 111). Як бачимо вище, поет часто використовує однорідні обставини: *Тільки віченьки, тільки віченьки... В лячнім відчаї, В зичнім відчаї (В вічнім відчаї) В ніч трагічно так колеса гальмами...* (М–22, с. 29); *Соната весни, і зорі соната, І моря соната... АLEGRO... Фінале* (М–22, с. 77) та залежні від усічених базових частин парцеляти: *Там тане Таня... Тонкостанно...* (М–18, с. 112); *Де вже там шукать чистоти-правоти на сторінках білованих... Чорним-чорно...* (М–22, с. 90).

Значно рідше в поезіях А. Мойсієнка трапляються парцельовані додатки: *Самотній: що маю робить з собою? З ніччю моєю і моїм днем?* (М–22, с. 173); *Нам повні дзбани дорогих напоїв – Заморських вин, чернігівських медів – Вготус доля... чи повітню Трою На тирлі зрад нових і холодів* (М–24, с. 74) та означення: *Дитяточко біжить і благовіино так Попольському щечече щось до нені... Таке малесеньке, і вже воно поляк* (М–22, с. 17); *На зеленім доріжечку Кинув срібну хтось вервечку. Дзюркітлива, сміхотлива, Не вервечка – просто диво* (М–22, с. 190). Серед них фіксуємо залежні від усічених компонентів: *Чебреці пахкі малі... Чи рожеві, чи блакитні – добре* (М–22, с. 237); *Згадаю: урвище круте, Тінь кипариса, чайки блискіт... І “обчеруський” цей “Артек” Під сивим сонцем українським* (М–18, с. 18), зокрема не виділені як окремі речення: *Тремка зажура твоїх віч Навстріч мені тече... до мене* (М–22, с. 129); *Дихнуло весною, Десною... над тою Єдиною в світі, що світ* (М–18, с. 75), а також оформлені як головні частини складнопідрядних речень: *Малі світлячки – Хата – Що гожий день – На всі сторони світу. ...крім тієї, З котрої Донині не видно Давидка Із фронту* (М–16, с. 81); *Аж бісяться, Аби розгойдати Лапище Над криницею. Над тією, Що вчора була, Повчора* (М–16, с. 142).

Підсумовуючи, можемо погодитися з думкою В. Ачилової, що парцеляція відбувається в межах висловлення, яке може дорівнювати як простому, так і складному реченню, а відчленований компонент завжди знаходиться за межами тієї

частини висловлення, яку він поширює, і відділяється від неї знаком кінця речення, при цьому формальні зв'язки між складниками парцельованої конструкції зберігаються, а знак кінця речення є сигналом їхнього інтонаційного, а не граматичного розриву [Ачилова, 2011, с. 28]. “Кількість парцельованих конструкцій визначається структурними можливостями речення, яке розпадається, тобто кількістю підрядних частин чи однорідних членів, здатних парцелюватись <...>” [Пискач, 2011, с. 135].

Дискусія і висновки

Ідіостиль А. К. Мойсієнка характеризується значною кількістю різноструктурних парцельованих одиниць. Активно побутують у ролі парцелятив частини складносурядних і складнопідрядних речень, парцельовані присудки і обставини способу дії, а також комбіновані конструкції, де поєднуються різні типи парцеляції. Фактично, парцеляти – обов'язковий компонент у синтаксичній структурі майже кожної поезії автора, вони є важливим стилетвірним засобом, адже доповнюють, конкретизують, виокремлюють, нагнітають, дають поштовх до роздумів, часто несподіваних, неочікуваних. Парцеляція семантично вичленовує найбільш важливе для автора: це може бути виражене як відкрито, експліцитно, з допомогою загальноживаних слів, так і приховано, імпліцитно, шляхом передавання якоїсь концептуальної інформації про навколишній світ або внутрішні переживання.

У перспективі можна з'ясувати стилістично-виражальні можливості інших синтаксичних одиниць у постичній творчості А. Мойсієнка (напр., однорідних членів речення, вставних і вставлених конструкцій, засобів передачі чужого мовлення тощо), що дозволить сформувати більш науково достовірне уявлення про ідіостиль поета. З іншого боку, вартує уваги характеристика парцелятив, використаних у творах майстрів пера – як сучасників Анатолія Кириловича, так і представників ХІХ–ХХ ст., адже це допоможе простежити історію становлення й узвичаєння цього стилістичного засобу принаймні на рівні художнього мовлення.

Внесок авторів: Наталія Торчинська – концептуалізація, програмне забезпечення, методологія, написання (оригінальна чернетка); Михайло Торчинський – формальний аналіз, валідація даних, написання (перегляд і редагування).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Ачилова, В. П. (2011). Парцеляція як один із прийомів експресивного синтаксису. *Учені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія “Філологія. Соціальні комунікації”*, 24(63), 1, ч. 2, 25–31.

Бойко, Н. (2023). Домінанти наукового мовосвіту Анатолія Мойсієнка. *Українське мовознавство*, 1(53), 73–87. [https://doi.org/10.17721/um/53\(2023\).73-87](https://doi.org/10.17721/um/53(2023).73-87)

Вінтонів, М. О., Вінтонів, Т. М., & Мала, Ю. В. (2018). *Синтаксичні засоби експресивізації в українському політичному дискурсі*. ТОВ “ТВОРИ”.

Галів, У. (2014). Парцеляція як домінанта поетичного синтаксису Ліни Костенко (на основі історичних романів у віршах “Берестечко” та “Маруся Чурай”). *Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах*, 29, 47–56.

Єрмоленко, С. Я. (2017). Лінгвостилістика в контексті загального мовознавства. *Мовознавство*, 4, 20–27.

Загнітко, А. (2009). *Український синтаксис: теоретико-прикладний аспект*. Донецьк.

Кузьменко, В. (2009). Обличчям до сонця: традиції модерну і модерн традицій як джерела поезики Анатолія Мойсієнка. *Вісник Маріупольського державного гуманітарного університету. Серія: Філологія*, 2, 101–107.

Осіпчук, Г. (2020). Рецепція образу природи в поетичному доробку Анатолія Мойсієнка (на матеріалі збірки “Мене любов’ю засвітили скрипки”). *Актуальні питання гуманітарних наук*, 29, 3, 72–78. <https://dspace.udpu.edu.ua/handle/123456789/13215>

Петрів, Х. (2015). Парцеляція як прийом експресивного синтаксису в системі ідіостилю Оксани Пахльовської. *Лінгвостилістичні студії*, 2, 126–133. <https://lingvostud.vnu.edu.ua/index.php/lingvostud/article/view/55>

Пискач, О. (2011). Особливості парцелювання основних синтагм складного речення в мові закарпатської преси кінця ХХ – початку ХХІ ст. *Українознавець*. Львів, 134–137. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/49263>

Станіслав. О. (2012). Проблема парцеляції у сучасній лінгвістичній науці. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*, 105(1), 377–381. eVNUIR. <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/1194>

Строкаль. О. (2018). Поетика кольороназв у творах Анатолія Мойсієнка. *Українське мовознавство*, 1(48), 29–36. [https://doi.org/10.17721/um/48\(2018\).29-36](https://doi.org/10.17721/um/48(2018).29-36)

Топчий. Л. В. (2019). Функціонально-стилістичні вияви парцеляції у творі Мирослава Дочинця “Вічник. Сповідь духу”. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*, 30(69), 2, ч. 1, 42–46. <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2019.2-1/08>

Українська мова: Енциклопедія (2004). У В.М.Русанівський (Ред. колегія). В. М. Русанівський [та ін.]. Вид-во “Українська енциклопедія” ім. М. П. Бажана.

Шевченко. Т. В. (2007). *Парцеляція в українському поетичному мовленні другої половини ХХ століття* [Автореф. дис. канд. філол. наук. Дніпропетровський національний університет].

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

М–22 – Мойсієнко, А. (2022). Зелен-кущ на кам'янім узбіччі. Інтерсервіс.

М–16 – Мойсієнко, А. (2016). Леза зел. Книга верлібрів. Дивосвіт.

М–18 – Мойсієнко, А. (2018). Синьоліт ліхтарів синьоїрїї. Книга сонетів. Зі студій про сонет. Щек.

REFERENCES

Achilova, V. P. (2011). Parceling as one of the of expressive syntax techniguis. *Scientific Notes of Taurida National V. I. Vernadsky University. Series “Phylology. Social communications”*, 24(63), 1, 2, 25–31 [in Ukrainian].

Boyko, N. (2023). Dominants of scientific language education Anatolii Moisiienko. *Ukrainian linguistics*, 1(53), 73–87 [in Ukrainian]. [https://doi.org/10.17721/um/53\(2023\).73-87](https://doi.org/10.17721/um/53(2023).73-87)

Haliv, U. (2014). Parcelyaciya as a dominant of Lina Kostenko’s poetic syntax (from the historical novels “Berestechko” and “Marusya Churay”). *Humanitarna osvita v tekhnichnykh vyshchyykh navchalnykh zakladakh*, 29, 47–56 [in Ukrainian].

Kuzmenko, V. (2009). Facing the sun: modern traditions and modern traditions as sources of poetics by Anatoly Moysienko. *Visnyk*

Mariupolskoho derzhavnoho humanitarnoho universytetu. Seriya: Filolohiia, 2. 101–107 [in Ukrainian].

Osipchuk, H. (2020). Reception of the image of nature in Anatoliy Moysienko's poetic work (based on the material of the collection "I was illuminated by violins with love"). *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 29. 3, 72–78 [in Ukrainian]. eUSPUIR. <https://dspace.udpu.edu.ua/handle/123456789/13215>

Petriv, Kh. (2015). Parceling as a method of expressive syntax in the system of Oksana Pakhlovska's individual style. *Linhvostylistychni studii*. 2. 126–133 [in Ukrainian]. <https://lingvostud.vnu.edu.ua/index.php/lingvostud/article/view/55>

Pyskach, O. (2011). The peculiarities of parcelling of the main syntagmas of the complex sentence in the language of Transcarpathian press in the end of XX century – at the beginning of XXI century. *Ukrainoznavets*. Lviv. 134–137 [in Ukrainian]. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/49263>

Rusanivskyi V. M. (Eds.) (2004). *Ukrainian language. Encyclopedia*. Vyd-vo "Ukrainska entsyklopediia" im. M. P. Bazhana [in Ukrainian].

Shevchenko, T. V. (2007). Parcellation in Ukrainian poetic speech of the second half of the 20th century [Abstract of the thesis of the Candidate of Philosophical Sciences, Dnipropetrovsk National University] [in Ukrainian].

Stanislav, O. (2012). Problema partseliatsii u suchasni linhvistychnii nauksi [The problem of parcellation in modern linguistic science]. *Naukovi zapysky*. Seriya: filolohichni nauky, 105(1), 377–381 [in Ukrainian]. eVNUIR. <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/1194>

Strokal, O. (2018). Poetics of color names in Anatolii Moisiienko's creativity. *Ukrainian linguistics*. 1(48). 29–36 [in Ukrainian]. [https://doi.org/10.17721/um/48\(2018\).29-36](https://doi.org/10.17721/um/48(2018).29-36)

Topchyi, L. V. (2019). Functional and stylistic proofs of parcelling in the work "Vichnyk. Spovid dukhu" by Myroslav Dochyntsa. *Scientific Notes of Taurida National V. I. Vernadsky University. Series "Phylogeny. Social communications"*. 30(69), 2. 1. 42–46 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2019.2-1/08>

Vintoniv, M. O., Vintoniv, T. M., & Mala, Yu. V. (2018). *Syntactic means of expressiveness in Ukrainian political discourse*. TOV "TVORY" [in Ukrainian].

Yermolenko, S. Ya. (2017). Linguisticstylistics in the context of general linguistics. *Movoznavstvo*, 4. 20–27 [in Ukrainian].

Zahnitko, A. (2009). *Ukrainian syntax: theoretical and applied aspect*. Donetsk [in Ukrainian].

SOURCES OF ILLUSTRATIVE MATERIAL

M–22 – Moisiienko, A. (2022). *Zelen-kushch na kamianim uzbichchi* [*A green bush on a stone curb*]. Interservis [in Ukrainian].

M–16 – Moisiienko, A. (2016). *Leza zel. Knyha verlibriv* [*Blades of green. The book of verlibres*]. Dyvosvit [in Ukrainian].

M–18 – Moisiienko, A. (2018). *Synolit likhtariv synoyrii. Knyha sonetiv. Zi studii pro sonet* [*The blue light of the lanterns is blue. A book of sonnets. From studies about the sonnet*]. Shchek [in Ukrainian].

Отримано редакцією збірника / Received: 14.02.24

Прорецензовано / Revised: 15.03.24

Схвалено до друку / Accepted: 19.03.24

Nataliya TORCHYNska, PhD (Philol.), Assoc. Prof.

ORCID ID: 0000-0001-6182-0027

e-mail: torchynskan@khmnu.edu.ua

Khmelnytskyi National University, Khmelnytskyi, Ukraine

Mykhailo TORCHYNSKYI, DSc (Philol.), Prof.

ORCID ID: 0000-0001-5268-0237

e-mail: mina@ukr.net

Khmelnytskyi National University, Khmelnytskyi, Ukraine

STRUCTURAL AND FUNCTIONAL FEATURES OF PARCELED CONSTRUCTIONS (BASED ON THE POEMS OF ANATOLII MOISIENKO)

Background. Parceled constructions are qualified as special stylistic figures, in which parts of a single sentence are separated into independent sentences by intonation or punctuation. The main statement is considered the basic part. The parcel is one or more defined components that function as separate syntactic units but are completely dependent on the main structure both by implication and syntactic functions.

The content-enhancing and rhythm-melodic functions of parceled constructions, which are in the first instance used to enhance their semantic weight, are considered to be the main ones.

Methods. To determine the structural and functional features of parceled constructions of Anatolii Moisiienko's poetic works, the following methods were used: linguo-stylistic analysis (the regularities of language functioning in various spheres of communication are determined), the pragmatic method (the internal regularities of the choice and lexical units

use in a typified communication situation are identified), the contextual method (the semantics of language units are analyzed in unity with their micro-context and macro-context, what makes it possible to establish the meaning of the studied element of the text), discursive analysis (characterizing of the communicative event, the situation that integrates the text, with other its components, in particular with circumstances, time, space, cognitive and psychological factors), intent analysis (actual intentions of communication participants are revealed by the features of their speech, communicative behavior).

Results. *It is proposed to divide the parceled constructions into two groups: 1) parceled sentences, when the parcels are parts of complex sentences – complex ordinal, complex subjunctive, complex unconjunctive; 2) parceled parts of the sentence – subjects, predicates, adjuncts, definitions and circumstances. Parceling is determined both by the features of the rhythm-meloding of poetry and by the need to specify the peculiarities of the depicted events, first of all emphasizing their semantic weight.*

Conclusions. *In the poetic works of Anatolii Moisiienko, parcelation is an important stylistic tool. Parts of compound, complex sentences, parceled Predicates, and Adverbial Modifiers of manner, as well as combined constructions where different types of parceling are combined, actively play the role of parcels.*

Key words: *parceling, basic part, parcel, structure, functioning, stylistic and expressive possibilities.*

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; у рішенні про публікацію результатів.